

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Tavoitteet lisätä kilpailua ja luoda säästöjä ovat kannatettavia. Suunnitellut uudistukset tekevät julkishallinnon markkinasta houkuttelevan myös perinteisesti yksityissektorilla toimiville yrityksille, mikä tarkoittaa, että yksityissektorin parhaat käytännöt ja osaaminen saadaan jatkossa myös julkishallinnon käyttöön. Yksityissektorin toimijat ovat valmistautuneet julkishallinnon markkinan avautumiseen ja hankintayksiköillä tulee olemaan useita hyviä vaihtoehtoja palveluiden ja järjestelmien hankintaan.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

65 §: Markkinakartoitukseen liittyvät muutokset ovat kannatettavia. Kattavalla markkinakartoituksella ja aidolla vuoropuhelulla voidaan varmistaa, että tarjouspyynnön vaatimukset ovat hankittavan palvelun tai ratkaisukokonaisuuden osalta relevantteja eivätkä turhaan rajoita palvelutuottajien vakioratkaisujen käyttöä ja sen myötä nosta hankinnan kustannuksia tai tarpeettomasti rajaa kilpailua. Esityksessä oleva markkinakartoitusta koskeva euromääräinen raja on kuitenkin liian korkea, jotta se edistäisi aidosti markkinakartoituksia ja aitoa markkinavuoropuhelua. Markkinakartoitusta tulisi soveltaa kaikissa kansalliset kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa.

75§ Hankintasopimuksen jakaminen osiin on kannatettava uudistus, joka mahdollistaa useamman yrityksen osallistumisen kilpailutuksiin.

125§ Hankintamenettelyn keskeyttäminen yhden tarjouksen tilanteessa on kannatettava ja vahvistaa tarvetta laadukkaalle markkinakartoitukselle ja aidolle vuoropuhelulle.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

-

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Muutos on perusteltu kilpailun lisäämiseksi ja markkinavääristymien poistamiseksi. Rajoituksen pitäisi koskea sekä sidosyksikköä että yhteishankintayksikköä.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Muutos tulee lisäämään toimijoiden määrää markkinoilla ja sen myötä kilpailua, mikä osaltaan vaikuttaa positiivisesti hankintakustannuksiin ja toiminnan tehokkuuteen. Muutos myös kannustaa palveluita hankkivia organisaatioita miettimään, mikä on optimaalinen tapa järjestää palvelut tulevaisuudessa.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Uudistus lisää julkishallinnon markkinan houkuttelevuutta yritysten silmissä sekä sen myötä kilpailua. Pitkällä tähtäimellä kilpailun lisääntyminen ja hankintaprosessien laadun parantuminen tukevat myös kustannustehokkuustavoitteita.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

-

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Kilpailun edistäminen on yleinen etu, joka tyypillisesti parantaa yritysten toimintaedellytyksiä ja sen myötä investointeja palveluiden ja teknologian kehittämiseen. Muutoksen myötä yksityissektorin parhaat käytännöt ja osaaminen saadaan jatkossa myös julkishallinnon käyttöön, mikä pitkällä tähtäimellä vaikuttaa positiivisesti laatuun ja kustannustehokkuuteen. Palkka- ja taloushallinnon palvelut sekä niitä tukevat ohjelmistoratkaisut tuotetaan ja kehitetään tyypillisesti Suomessa ja suomalaisten osaajien voimin, jolloin muutos tukee myös työllisyyttä.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Lyhyt siirtymäaika nopeuttaa muutoksen läpivientä ja markkinoiden avautumista kilpailulle.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Oletuksena on, että valveutuneet organisaatiot ja yritykset seuraavat lainsäädäntö- ja markkinamuutoksia ja valmistutuvat niihin etupainotteisesti. Yksityissektorin toimijat ovat valmistautuneet muutokseen ja valmius tarjota palveluita ja ratkaisuja on olemassa.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

-

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Julkishallinnon markkinan avautuminen parantaa toimitus- ja huoltovarmuutta. Kun markkinoilla on laajempi joukko toimijoita, toimittajariippuvuus vähenee, mikä hajauttaa riskiä kriittisten toimintojen häiriintymisestä. Yksityissektorin toimijat ovat tottuneet ottamaan toiminnassaan turvallisuuteen, laatuun ja toiminnan jatkuvuuteen liittyvät seikat sekä ovat tyypillisesti sertifioineet toimintansa relevanteilta osin.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

Rikosrekisteriotteiden pakollisuudesta luopuminen keventänee jonkin verran tarjoajien hallinnollista taakkaa.

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Muutos on kannatettava ja lisää hankintojen läpinäkyvyyttä.

Muut huomiot

-

Nikkanen Ulla
Azets Insight Oy - Ulla Nikkanen